

BY-UDVIKLING: Mange provinsbyer kæmper med samme udfordringer som landdistrikterne; færre arbejdspladser og færre borgere. Men de fleste kan vende afvikling til udvikling. Et af midlerne er at skabe en langt mere attraktiv og venlig bymidte. Slagelse er sammen med otte byer med i projekt.

Gad du bo

AF BINE MADSEN

Hvis man sidder med nogle af de mange fotografier, som Dansk Arkitektur Center har taget i forbindelse med rapporten "Hvad vil provinsbyerne?", kan man passende snuppe et hurtigt spil "gæt en by". Fotografierne er taget i byerne Frederikshavn, Løgstør, Struer, Herning, Sønderborg, Faaborg, Slagelse og Nakskov, men de kunne være taget så mange andre steder og spillet vil sandsynligvis være sværere, end du lige umiddelbart tror.

For som geograf i Dansk Arkitektur Center, Lars Fjendbo Møller, siger;

- Mange bymidter er indrettet sådan, at hvis man blev fløjet ind med bind for øjnene og først fik bindet af på hovedgaden, så ville man ikke vide, hvor man var. Der er ikke rigtigt noget, der skiller sig ud i forhold til så mange andre steder.

Der er, sat på spidsen, sikkert en Matas, et par tøjbutikker, måske en boghandel og en genbrugsbutik, og sandsynligvis også en cafe, og bevæger du dig væk fra hovedgaden, ned ad en sidegade eller gennem en smøge, bliver du mødt af parkeringspladser, køleanlæg og mangel på liv. Og det er der, for så vidt, absolut ingenting forkert i.

Men i en tid, hvor mange provinsbyer kæmper med at holde fast i deres borgere og virksomheder, så er bymidten måske slet ikke så dumt et sted at sætte ind. Det er i hvert fald et af de væsentlige omdrejningspunkter i projektet fra Dansk Arkitektur Center, der for nylig offentliggjorde første rapport om bymidstens betydning for provinsbyernes udvikling.

Det vigtige visitkort

Projektet tager udgangspunkt i de ovenstående otte byer. De er på mange punkter vidt forskellige. Både i størrelse, forudsætninger og udfordringer. Men fælles for dem er, at de ligger uden for landets vækstcentre, og derfor er det dem, der - sammen med byer i samme situation - for alvor mærker konsekvensen af den udvikling, der for længst er blevet et håndgribeligt faktum; de større byer trækker i stigende grad i både erhverv og borgere - og en stor gruppe provinsbyer skal

derfor være rigtigt dygtige, hvis de vil holde et stabilt indbyggertal i fremtiden.

Og projektets fokus på bymidstens betydning skyldes flere ting, siger Lars Fjendbo Møller.

- Bymidten har en central betydning i forhold til, om en by fungerer eller ej. Og så er det byens ansigt udadtil og dermed også afgørende i konkurrencen med de andre byer.

Samme holdning har Torsten Bo Jørgensen, der som direktør i byrejsen.dk har specialiseret sig i at rådgive om strategisk byudvikling. Provinsby-

ernes vej fra afvikling til udvikling er betinget af en lang række faktorer, men det er faktisk ikke ligegyldigt om byens hjerte står på automatpilot eller om det banker med optimisme og livsglæde.

- Hvis bymidten er grim og forfalden, giver det jo ikke ligefrem indtryk af en by, der vil noget, og det er altså ikke lige meget. Det skal man tage dybt alvorligt i jagten på potentielle tilflyttere, men også i forhold til investeringer i byen. Hvis kommunen vil have private investorer til at putte penge i byen, så ved man, det er godt, når byen går foran og giver investorerne et indtryk af, at denne kommune tror på fremtiden. Der er masser af eksempler på, at det trækker private investorer med, når kommunen tør investere.

Mødested for mennesker

Men hvad er en god bymidte? Er det blomsterkummer, et nypudset torv og en bænk foran den lokale slikbutik? Tjah ...ikke først og fremmest, hvis man spørger Per Riisom, der arbejder med udvikling af byer, dels hos Gehl Architects og sit eget firma, Riisom City, dels som leder af Nordic City Network. Ifølge ham er det altafgørende for byernes udvikling, at de bliver indrettet på en måde, der giver de bedst mulige vækstbetingelser for mennesker og ikke mindst mødet mellem mennesker.

- Byen har en grundlæggende kulturel betydning og

særligt i dag, hvor vi lever i et samfund splittet på kryds og på tværs. Her er behovet for fællesskab og demokrati blevet endnu større, og den udvikling kan bymidten skabe et central afsæt for, siger Per Riisom, der er overbevist om, at kommunerne med fordel kan give plads til andet og mere end overvejelser om trafikplanlægning, erhvervsstrategier og blomsterkummer på torvet i planerne for fremtiden.

- Hvis du får en by med et levende folkeligt liv, så er det den bedste strategi i den regionale konkurrence. Du kan godt shine midtbyen op med dyr kinesisk granit, men effekten er tvivlsom. Det, der gør en by til et sted, andre vil være, det er, hvis byen er venlig. Hvis du har en udadvendt og imødekommende by, så har du også en god by, siger han.

En god og imødekommende by får man ifølge Per Riisom blandt andet ved at indrette bymidten, så man får lyst til at opholde sig der. For eksempel ved at engagere det handelsliv, som traditionelt bliver opfattet som modspillere.

- Men det er jo handelslivet, der trækker mennesker til og hvis boghandleren samtidig indretter en cafe eller slagteren giver plads til et eksperimenterende køkken, så kan de både profilere sig og samtidig være med til at gøre bymidten attraktiv for borgerne.

Kommunen forrest

Spørgsmålet er, om udvikling altid er mulig - og hvem det er, der er de bedste til at sparke udviklingen i gang. Her er alle enige om, at det ikke er noget, man "bare lige gør". Projektet fra Dansk Arkitektur Center har mødt stor interesse fra landets kommuner, og det vidner, ifølge geograf Lars Fjendbo Møller om to ting;

- Generelt er kommunerne meget opmærksomme på udfordringerne, men mange mangler jo også ressourcerne. Vores påstand er så, at der findes et stort uudnyttet potentiale, som han siger.

Lige bag ved facaden lurer ofte kedelige parkeringspladser og slidte bygninger, men kommunerne kan med fordel begynde at tænke bymidten som mere end bare hovedgaden, lyder et af forslagene fra Dansk Arkitektur Center. Foto: Dansk Arkitektur Center.

DANSK ARKITEKTUR CENTERS PROVINSBY-PROJEKT

- ◆ Projektet om provinsbyerne er sat i gang på initiativ af Naturstyrelsen og fortsætter de næste måneder.
- ◆ Planen er at afslutte arbejdet med en rapport fyldt med gode bud på, hvordan

byerne konkret kan gribe udfordringen an. Samtidig planlægger Dansk Arkitektur Center en stor konference om emnet.

- ◆ Læs mere på www.dac.dk/provinsbyer.

Gæt en by. Billedet her er taget i Nakskov, men kunne i princippet ligeså godt være taget i en af landets andre provinsbyer. Det er der for så vidt intet galt i, lyder det fra folk med forstand på byudvikling, man skal bare være klar over, at bymidten fungerer som byens visitkort. Foto: Dansk Arkitektur Center

Det behøver ikke at være dyr granit det hele. Med enkle midler kan man sagtens skabe et rum i byen, hvor mennesker har lyst til at opholde sig. Her er vi i Herning, hvor en enkel klar farve er med til at skabe liv. Foto: Dansk Arkitektur Center.

Også direktør i byrejsen.dk, Torsten Bo Jørgensen understreger, at vejen mod fremtidssikrede provinsbyer ikke er en rejse uden modkørende;

- Jeg vil nødig citeres for, at hvis bare man er dygtig nok, så kan man det hele. Der er nogle grundlæggende rammevilkår, der gør det sværere og sværere at være en mindre by, der ligger dårligt. Men hvis man ikke får noget forærende, så må man mobilisere de ressourcer, man har. De byer, der er gode til det, de kan få meget ud af ikke særligt meget - og det kan de, fordi de har et ordentligt samspil, hvor ingenting går til spille

og alle bidrager og arbejder mod et fælles mål.

Torsten Bo Jørgensen mener, at det både borgere, virksomheder og politikere, der skal løfte byerne sikkert ind i fremtiden, men det er kommunerne, der skal svinge dirigentstokken;

- Det handler om, at kommunen skal få de andre til at blive dygtigere, så kan de også være med til at gøre mere for den fælles koncert.

Også sådan kæmpes der

på livet løs i en lang række større og mindre provinsbyer, der måske nok har deres Matas, deres tøjbutikker og deres lokale cafe, men som også er ved at indse, at der skal mere til, hvis man skal knække kurven og vende minus til plus. Og selvom nogle sandsynligvis ender med at tabe slaget, så er der gode odds for langt de fleste. Eller med Torsten Bo Jørgensens ord;

- Der findes humlebier i alle størrelser. ■